

Chronológia najdôležitejších udalostí prvej svetovej vojny

1914

- 28. 6. Atentát na následníka trónu arcivojvodu Františka Ferdinanda d'Este.
- 23. 7. Rakúsko-uhorské ultimátum Srbsku.
- 28. 7. Rakúsko - Uhorsko vypovedá vojnu Srbsku.
- 31. 7. Ruská mobilizácia.
- 1. 8. Nemecko vypovedá vojnu Rusku.
- 3. 8. Nemecko vypovedá vojnu Francúzsku a Belgicku.
- 4. 8. Veľká Británia vypovedá vojnu Nemecku.
- 6. 8. Rakúsko - Uhorsko vypovedá vojnu Rusku. Srbsko vstupuje do vojny s Nemeckom.
- 12. 8. Rakúsko-uhorská 5. armáda prekročila z územia Bosny dolný tok Driny, o dva dni neskôr od Sarajeva od Sarajeva nastupuje 6. armáda. Protiútok 1., 2. a 3. srbskej armády donútil 5. armádu k ústupu za Sávu a Drinu.
- 18. 8. Začala ofenzíva nemeckej armády na západnom fronte. Nemecký operačný zväz rýchlo cez Belgicko a severné Francúzsko prenikol do hĺbky územia a vrhol francúzsko-britské jednotky späť na riekou Marnu. Po júnových bitkách na Marne a pri Yper prešli boje na západnom fronte do vyčerpávajúcej zákopovej vojny. Zámer Nemcov dosiahnuť rýchle víťazstvo bol zmarený.
- 23. – 24. 8. Dvojdená bitka pri **Krašniku**, v ktorej rakúsko-uhorská Danklova 1. armáda porazila 4. ruskú armádu a donútila k ústupu k Lublinu.
- 26.8.–2.9. Rakúsko-uhorská 4. armáda zastavila v osemdňovej bitke pri **Komarówe** ruskú 5. armádu a donútila ju k rýchlemu ústupu na sever. Auffenbergovi sa takmer podarilo toto silné ruské zoskupenie obkľúčiť. V záverečnej časti bitky, však už chýbali sily, čo umožnilo Rusom z obkľúčenia uniknúť.
- 31. 8. Rusi obsadili Lviv.
- 1. 9. Druhá bitka o Lviv. V boji vnikli značné ruské posily do medzery medzi 1. a 4. armádou a hrozilo obkľúčenie celého rakúsko-uhorského zoskupenia.
- 8. 9. Bol obnovený útok rakúsko-uhorských balkánskych síl.
- 11. 9. Bol začatý všeobecný ústup na riekou San. Tým bolo stratené celé územie východnej a strednej Haliče.
- 26. 9. Ruské vojsko prvý krát obliehalo pevnosť Premysl. Tým skončilo letné ťaženie v Haliči.
- 28. 9. Hindenburgova 9. nemecká armáda vyrazila proti Rusom.
- 29. 10. Turecko vypovedá vojnu Rusku a Francúzsku; Srbsko Turecku.
- 5. 11. Veľká Británia vypovedá vojnu Turecku. Postupne vstúpilo do vojny proti ústredným mocnostiam 23 štátov, napr. Aj Kuba, Siam, Nikaragua.
- 6. 11. Rakúsko-uhorské armády opäť obnovili útočnú činnosť na Balkáne.
- 4.–12. 12. Bitka pri **Limanowa – Lapatow**. Najvýznamnejšie víťazstvo nad Rusmi.
- 12. 12. Szurmaje sa zmocnil Noweho Saczu. Rusi začali ustupovať na celom fronte.
- December Pred blížiacim sa nepriateľom vyprázdnil Srbi Belehrad a rak. – uhor. 5. armáda obkľúčila južne od mesta severné krídlo srbskej armády. Neskôr sa pokúsili využiť vyčerpanosť rak. – uhor. armády, priviedli z vnútrozemia svoje posledné zálohy a 3. 12. prešli do protiútku a donútili rak.-uhor. armádu k ústupu.

1915 - 1917

Na juhozápadnej hranici monarchie, v povodí rieky Soči (Isonzo) a priľahlej oblasti krasu a jadranského pobrežia (Panzanského zálivu) sa Taliani snažili sústredenými útokmi preniknúť do vnútrozemia monarchie a k Terstu, do tyla bojujúcich rak.-uhor. vojsk. Z týchto talianskych pokusov sa tu rozvinulo jedenásť urputných bitiek, ktoré svojim rozsahom a intenzitou nemajú v bojovej histórii rak. – uhor. armády obdobu.

1915

- 23. 1. V súčinnosti s nemeckým velením začal Conrád novú ofenzívu. Cieľom bolo predovšetkým oslobodenie obkľúčeného Premyslu. Rakúsko-uhorská 3. armáda počas troch dní dosiahla čiaru Sanok – Lisko – Chyrow, nemecká Južná armáda bola v Užockom, vereckom a Skotarskom priesmyku.
- 26. 1. Ruská 8. armáda vyrazila proti strednému a ľavému krídlu rak.-uhor. 3. armády. Rusi prenikli do údolia Laborca a obsadili Medzilaborce; rak.-uhor. 3. armáda sa ocitla v kritickej situácii.
- 8. 2. Náhlý predjarný odmraz znemožnil útočnú činnosť na oboch stranách.
- 23. 3. Vyčerpaní obrancovia Premyslu kapitulovali.

- 1.-6. 4. **Veľkonočná bitka v Karpatoch.** Čerstvé ruské sily zaútočili do priestoru slabého styku 4. a 3. rak.-uhor. armády pri Zborove.
2. 5. Nemecké pluky dobyli mesto **Gorlice**, Rakúšania prenikli na výšiny Pustki, ovládajúce predné postavenie ruskej obrany. Na druhý deň vojská centrálnych mocností postúpili o 15 – 20 km.
11. 5. Všeobecný odchod ruských vojsk z Poľska. Koncom mája sa spojenci priblížili k pevnosti Premešl. Pevnosť bola znovu dobytá.
23. 5. Talianske kráľovstvo vyhlásilo vojnu Rakúsko-Uhorsku. Úder flotily na talianske pobrežie.
22. 6. Rak.-uhorské vojská dobyli Lviv. Halič bola prakticky obsadená.
23. 6. Začal úder na ruské vojsko z dvoch smerov – z Haliče a z východného Pruska.
4. 8. Rusi opúšťajú Varšavu. Jednotky arm. skup. Kövess sa zmocnili pevnosti Iwangozod (Pulawy).
26. 8. VI. zbor dobyl Brest.
15. 9. Podpis spojenectva s Bulharskom. Boje v Srbsku sa obnovili.
9. 10. Centrálné mocnosti dobyli Belehrad.
14. 10. Bulharsko vyhlásilo vojnu Srbsku.

1916

- Január Začína obsadzovanie Čiernej hory.
14. 1. Obsadené hl. mesto Čiernej hory Cetinje.
  18. 3. Rusi na žiadosť Dohody začali útok proti nem. vojskám v oblasti Naročského jazera (SZ od Minsku).
  4. 6. Začína **Brusilovova ofenzíva**.
  18. 6. Rusi obsadili Černovce a vnikli na územie Bukoviny a dostali sa opäť ku karpatským priesmykom.
- Júl Ruský západný front začal ofenzívu na sever od Pripjat'. Spojencom sa podarilo postup za Karpaty zastaviť.
27. 8. Rumunsko vyhlásilo vojnu Rakúsko-Uhorsku a Nemecku.
  1. 9. Bulharsko vyhlásilo vojnu Rumunsku.
  3. 9. Bulharská 3. armáda zaútočila na dunajskú pevnosť Tutakan a na Dobriče.
  - 26.-29. 9. Nem. a rak.-uhor. vojsko pri Sibiu rozbilo obchvatným manévrom sily rum. 1. armády.
  1. 10. Rum. armáda prekročila Dunaj a Giurgiu.
  - 5.-9. 10. Porážka 2. rum. armády pri Brašove.
  21. 10. Po vyhnaní Rumunov zo Sedmohradska, postúpila 9. nem. armáda do Rumunska.
  6. 12. Nem. eskadrony v Bukurešti. Rumuni vyprázdňujú Bukurešť. Obsadenie ropných polí v Ploješti.

1917

12. 3. Časť vojakov rus. volynského gardového pluku obrátila v Petrohrade zbrane proti svojim veliteľom. Revolučný rozklad zasiahol armádu. Tri dni nato podpísal cár Mikuláš II. svoju abdikáciu.
29. 6. Rak.-uhor. armáda prvý krát použila bojové chemické látky na sočskej fronte. Krátko nato použilo plynové granáty aj talianske delostrelectvo.
1. 7. Rusi začínajú novú, tzv. **Kerenského ofenzívu** juhovýchodného frontu do priestoru arm. skup. gen. Böhm-Ermolliho. Hlavný útok smeroval na Zločov a Gliniany, tiež cez Brzezany a Bobrku, ku Lvivu.
2. 7. V priestore južne od Zborova bola v rus. armáde nasadená československá strelecká brigáda.
19. 7. Spojenci začínajú protiúder s cieľom prelomiť ruský front v smere na Tarnopol. Ruské armády ustupujú. Do polovice augusta bola celá východná Halič a Bikowina v rukách centrálnych mocností.
24. 10. Na talianskom fronte začal **prielom v priestore Caporetto** (Kobarid) v Julských Alpách.
27. 10. Talianska armáda ustupuje za riekou Tagliamento.
- 3.-5. 10. Rak.-uhor. armáda prekračuje riekou Tagliamento a prenasledujú nepriateľa na západ k rieke Piave.
7. 11. Nem. a rak.-uhor. armády prekročili riekou Livenzu. K ofenzíve sa pripojili na severe arm.

- skup. v pohorí Monte Grappa, kde sa rozpútali tvrdé boje až do konca vojny. V Petrohrade prebehol bolševický prevrat, bol prvým krokom k začatiu mierových rokovaní v Breste.
2. 12. Zastavená ofenzíva na Piave.
5. 12. V Breste podpísané prímerie na rus. fronte.
18. 12. Na tal. fronte obsadili rak.-uhor. jednotky Monte Asolone, čo bolo významné pre neskoršie operácie. Neúspešne sa pokúsila 50. pešia divízia dobyť Monte Tombu.

1918

9. 2. Mier s Ukrajinou.
3. 3. Podpis mierovej zmluvy s Ruskom.
- Apríl Francúzske a talianske jednotky začínajú postupovať juhozápadne od Ochridského jazera. Slabé rak.-uhor. sily im neboli schopné klásť väčší odpor. Ich posily z albánskych dobrovoľníkov sa pri prvom náraze dohodových spojencov rozprchli do hôr.
- Jún Francúzsko-talianske jednotky udreli na rak.-uhor. XIX. arm. zbor na pobreží, pri ústí rieky Vjosa, za silnej palebnej podpory z mora. Rakúsko-uhorské sily ustúpili do hĺbky územia.
15. 6. **Ofenzíva na Piave.** V Taliansku začala ofenzíva rak.-uhor. 11. armády v oblasti Siedmych obcí pri Asiagu. Útok zlyhal. V noci na 16. júna sa preto 11. armáda vrátila do východných postavení. Na Piave prekročili ráno toho dňa rak.-uhor. jednotky rieku na širokom úseku. Napriek tomu, že sa nepodarilo nepriateľa prekvapiť a útočníci museli čeliť silnej delostreleckej obrane, prenikli štyri armádne zbory do talianskych obranných postavení na západnom brehu. Tento úspech bol zaplattený veľkými stratami. Útok pokračoval aj na druhý deň.
18. 6. V dôsledku veľkých lejakov v horách sa doširoka rozliala rieka Piava. Posily a materiál nevyhnutne potrebný k pokračovaniu útoku, už nebolo možné dostať cez rieku. Vystupňovanou paľbou zasiahlo aj talianske delostrelectvo. Na prístupoch k Trevisu a na ďalších komunikačných uzloch nasadili Taliani do boja obrnené automobily. Tlak Talianov na likvidáciu prielomu rak.-uhor. jednotiek na západný breh Piavy sa stupňoval aj v ďalších dňoch.
20. 6. Katastrofálna zásobovacia situácia, predovšetkým úplný nedostatok munície, viedol k zastaveniu ofenzívy na Piave. Jednotky začali ústup na ľavý breh.
24. 7. V Albánsku bol začatý protiútok, ktorý koncom augusta zatlačil Francúzov a Talianov cez Berat a Fjeri k juhu a východu. Trvalý tlak na dotierajúcich spojencov však tu nebol možný, pretože vojsko bolo lavínovite decimované maláriou.
- Polovica septembra Situácia centrálnych mocností na balkánskom fronte sa prudko zhoršila. Francúzske a srbské jednotky Orientálnej armády prelomili macedónsky front. Prielom sa prudko zväčšoval a viedol k všeobecnému ústupu bulharskej a nemeckej armády.
22. 10. Niektoré uhorské a chorvátske jednotky odmietli nastúpiť do pozícií a začali napriek odporu vyšších štábov opúšťať talianský front. Odchod uhorských plukov znamenal rozpad horkoťažko vytvorenej obrany a vyvolal otvorenú a hlbokú nedôveru medzi národnosťami dosiaľ jednotne bojujúceho vojska.
24. 10. Začal mohutný útok dohodových mocností na Piave a v horách Monte Grappy.
27. 10. Začal prielom rakúsko-uhorského frontu.
29. 10. Marocké jazdecko vniklo do Skopje, čím bola prehradená hlavná ústupová cesta, a bulharská armáda sa zrútila. Protivníkovi sa otvorila cesta na Dunaj a k hraniciam Uhorska. Rak.-uhor. armáda ustúpila za hranice monarchie pri Kotore.
30. 10. Talianske jazdecko a bersaglieri dosiahli Vittoria. Rak.-uhor. front bol roztrhnutý na dve časti a už sa nedal stabilizovať. Boli začaté rokovania o prímerí vo Ville Giusti pri Padove.
4. 11. Na talianskom fronte vstúpilo do platnosti prímerie.
- 11.11. O 11. hodine dopoludnia kapitulovalo Nemecko. Veľká vojna skončila.